

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO'LIMI

Qo'lyozma huquqida

UDK: 339.13:336,7(575.1)

JO'RAYEV SARVAR DAVLAT O'G'LI

BIRJA QIMMATLI QOG'OZLARINING LIKVIDLILIGINI
BAHOLASHNING MUHIM JIHATLARI

70410402 - «KORPORATIV MOLIYA VA QIMMATLI
QOG'OZLAR BOZORI»

Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: dotsent., A. Shernayev

TOSHKENT-2023

ANNOTATSIYA

Likvidlik birja qimmatli qog'ozlarining muhim jihati bo'lib, moliya bozorlari samaradorligini aniqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Qimmatli qog'ozlarni tez va maqbul narxda sotib olish yoki sotish qobiliyati investorlar uchun juda muhimdir va likvidlikni baholashning turli jihatlarini tushunish ushbu maqsadga erishish uchun kalit hisoblanadi. Yangi moliyaviy vositalar va texnologik taraqqiyotning paydo bo'lishi bilan likvidlikni baholash tobora murakkablashdi va moliyaviy bozorlarda likvidlikka ta'sir qiluvchi turli omillarni har tomonlama tushunish juda muhimdir

Ko'plab ilmiy tadqiqot ishlarida birja qimmatli qog'ozlarining likvidligini baholashning muhim jihatlarini batafsil tahlil qilingan. Tadqiqot moliyaviy bozorlarda likvidlikka hissa qo'shadigan turli omillarni, jumladan, savdo hajmi, aksiyalarning birjada sotuv hajmi, bozor hajmi, savdoni amalga oshirish vaqti, yangiliklar va voqealarni o'rganadi. Ushbu omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni va ularning likvidlikka qanday ta'sir qilishini ko'rib chiqadi..

Kalit so'zlar: Likvidlilik, aktiv, birja, aksiya bahosi, aktsiya kotirovkasi, aksiyaning ichki qiymati, aksiyadorlik jamiyatlari, aksiyalardan olinadigan daromad, fond bozori, aksidorlar daromadi, investor

ABSTRACT

Liquidity is an important aspect of stock market securities and plays a crucial role in determining the efficiency of financial markets. The ability to buy or sell stocks quickly and at a reasonable price is very important to investors, and understanding the various aspects of liquidity valuation is key to achieving this goal. With the advent of new financial instruments and technological advances, liquidity assessment has become increasingly complex, and a comprehensive understanding of the various factors that affect liquidity in financial markets is essential.

Many scientific research studies have analyzed in detail the important aspects of stock market liquidity assessment. The study examines various factors that contribute to liquidity in financial markets, including trading volume, stock market volume, market size, timing of trade execution, news and events. It examines the relationship between these factors and how they affect liquidity.

Keywords: Liquidity, asset, stock market, stock price, stock quote, intrinsic value of stock, joint stock companies, income from shares, stock market, shareholder income, investor

MUNDARAJA

Annotatsiya		3
Mundaraja		5
Keltirilgan jadvali ro'yxati		6
Keltirilgan rasmlar ro'yxati		6
Keltirilgan qisqartmalar		7
I BOB	KIRISH	
1.1	Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi	8
1.2	Tadqiqot maqsadi va vazifalari	10
1.3	Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari	11
1.4	Tadqiqot ob'ekti va predmeti	12
1.5	Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati	13
1.6	Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi	14
II BOB	ADABIYOTLAR SHARXI	
2.1	Kirish	16
2.2	Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi	16
2.3	Mavzuga oid mahalliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	18
2.4	Xulosa	19
III BOB	METODOLOGIYA	
3.1	Tadqiqot dizayni	21
3.2	Ma'lumotlarni to'plash jarayoni	22
3.3	Tahlil uchun qo'llaniladigan usullar	22
3.4	Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar	23
3.5	Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar	24
IV BOB	TAHLIL VANATIJALAR	
4.1	O'zbekiston fond birjasidagi qimmatli qog'ozlarning savdo tahlili	26
4.2	Birja qimmatli qog'ozlarining likvidliligini baholash tahlili	33
4.3	Birja qimmatli qog'ozlari likvidliligini baholashning muhim jihatlari	41
V BOB	XULOSA	
5.1	Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha mazmuni	44
5.2	Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari	44
5.3	Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar	46
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati		49
Ilovalar		52

I BOB. KIRISH

1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi

Investorlar har doim yuqori likvidli qimmatli qog'ozlarga investitsiya kiritishni hohlaydilar, chunki bu ularga qimmatli qog'ozlarni tez va kamroq tranzaksiya xarajatlari bilan sotib olish va sotish imkonini beradi. Shunday qilib, birja qimmatli qog'ozlarining likvidligini baholashning turli jihatlarini tushunish juda muhimdir. Ushbu dissertatsiyaning maqsadi birja qimmatli qog'ozlarining likvidligini baholashning muhim jihatlarini har tomonlama tahlil qilishdan iborat.

Likvidlik investorlarning qimmatli qog'ozlarni tez va maqbul narxda sotib olish yoki sotish qobiliyatini anglatadi. Yuqori likvidli qimmatli qog'ozni bozor narxiga sezilarli ta'sir ko'rsatmasdan osongina sotib olish yoki sotish mumkin. Boshqa tomondan, likvidligi past qimmatli qog'ozning xaridorlari va sotuvchilari kamroq bo'ladi, bu qimmatli qog'ozni tezda sotish yoki sotib olishni qiyinlashtirishi mumkin, bu esa tranzaksiya narxining oshishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining (Qaror, PQ-102) 2023-yil 24-martdagi "Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirishning qo'shimcha choratadbirlari to'g'risida"gi qaroriga asosan fond birjasidagi erkin muomaladagi qimmatli qog'ozlarning sonini va hajmini oshirish maqsadida 40 ta davlat ulushiga ega bo'lga AJ larining aksiyalarini "Xalqchil IPO" o'tkazish orqali erkin savdoga chiqarish maqsad qilingan bo'lib, bu kelajakda qimmatli qog'ozlarning likvidligini oshishiga xizmat qiladi.

Bozor hajmi likvidlikni baholashda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan yana bir muhim omildir. Bozor hajmi turli narxlarda mavjud bo'lgan sotib olish va sotish buyurtmalari sonini bildiradi.

Kapital bozorida tarqatilayotgan yangiliklar va voqealar qimmatli qog'ozning likvidligiga ham ta'sir qilishi mumkin. Kompaniya haqidagi ijobiy yangiliklar uning aksiyalariga bo'lgan talabni oshirishi mumkin, bu esa savdo hajmining oshishiga va takliflar bo'yicha so'rovlar tarqalishiga olib keladi. Boshqa tomondan, salbiy yangiliklar savdo hajmining pasayishiga va kengroq takliflar tarqalishiga olib kelishi mumkin, bu esa xavfsizlikni kamroq likvid qiladi.